

POSTANOWIENIE

Dnia 13 marca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Grzegorzczak

w sprawie **A. K.**

skazanego z art. 178 a § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 13 marca 2014 r.,

zażalenia skazanego na zarządzenie upoważnionego sędziego II Wydziału

Karnego Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 stycznia 2014 r.,

o odmowie przyjęcia osobistego wniosku o wznowienie postępowania

uchyla zaskarżone zarządzenie oraz poprzedzające je zarządzenie z dnia 21 listopada 2013 r. o odmowie ustanowienia skazanemu obrońcy z urzędu celem sporządzenia wniosku o wznowienie postępowania i przekazuje sprawę w tym zakresie Przewodniczącemu wskazanego wyżej Wydziału Sądu Apelacyjnego w [...].

UZASADNIENIE

W sprawie niniejszej, po utrzymaniu w mocy, wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 17 września 2012 r. orzeczenia Sądu Rejonowego w K. z dnia 16 maja 2012 r., , skazującego A. K. za przestępstwo z art. 178a § 2 k.k. na karę 3 miesięcy ograniczenia wolności, z jednoczesnym zakazem prowadzenia rowerów na okres 1 roku, skazany wystąpił w lipcu 2013 r. z własnym wnioskiem o wznowienie tego procesu. We wniosku tym podniósł błędy formalne, jakie miały miejsce w tym postępowaniu, powołując się także na nowe fakty i dowody zatajone przez Policję,

zawierając też prośbę o przyznanie pomocy prawnej z urzędu (k. 5 akt II AKo .../13).

Zarządzeniem z dnia 21 października 2013 r., został on wezwany do uzupełnienia braków formalnych pisma przez uiszczenie opłaty od wniosku o wznowienie w kwocie 150 zł oraz o konieczności sporządzenia tego wniosku i podpisania go przez adwokata (k. 36-37). W odpowiedzi na to, wnioskodawca uiszczając opłatę od wniosku, wskazał też, że jest osobą bezrobotną, utrzymuje się z prac dorywczych i jeżeli jest na wolności to zarabia w miesiącach letnich od kwietnia do października od 500-700 zł miesięcznie, z powołaniem się jednocześnie, że w 2013 r., od lipca do września, odbywał zastępczą karę pozbawienia wolności za orzeczoną w tej sprawie karę ograniczenia wolności w wymiarze 45 dni i dlatego nie ma środków na adwokata z wyboru.

Zarządzeniem z dnia 21 listopada 2013 r. upoważniony sędzia Sądu Apelacyjnego odmówił ustanowienia wnioskodawcy obrońcy z urzędu, uznając, że nie wykazał on w należyty sposób swojej niezamożności (k. 43-44). Następnie zaś, po ponownym wezwaniu go do uzupełnienia braku w zakresie tzw. przymusu adwokackiego (k. 47), zarządzeniem z dnia 9 stycznia 2014 r., odmówiono przyjęcia osobistego wniosku o wznowienie postępowania (k. 51-52), zarządzając też zwrot skazanemu uiszczonej opłaty od wniosku po uprawomocnieniu się tego rozstrzygnięcia (k. 53).

W zażaleniu na odmowę przyjęcia wniosku, skazany podniósł, że nie ustanowiono mu obrońcy z urzędu, mimo że jego zarobki, jeżeli znajdzie pracę dorywczą, wynoszą 500-600 zł, co naruszyło jego prawo do obrony, a na opłatę od wniosku musiał pożyczyć pieniądze. Wskazał też, że radca prawny, do którego się zwrócił wyraził chęć reprezentowania go, ale tylko z urzędu, ponieważ jako pracujący tylko dorywczo, nie ma możliwości uregulowania mu jego wynagrodzenia (k. 54).

Rozpoznając to zażalenie Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie to jest zasadne. Przede wszystkim należy stwierdzić, że w aktach sprawy brak jest dokumentu, z którego by wynikało, że Sąd Apelacyjny przyjmując własny wniosek skazanego o wznowienie postępowania i wzywając go do uiszczenia opłaty od tego wniosku oraz przedłożenia tego aktu w postaci pisma

sporządzonego i podpisanego przez adwokata, pouczył wnioskodawcę o konieczności należytego wykazania, dla ustanowienia mu obrońcy z urzędu swojej niezamożności. Trzeba jednak przyznać, że jednocześnie w niezrozumiały sposób organ sądowy potraktował następnie jego pismo będące odpowiedzią na wskazane wyżej wezwanie, jako brak prawidłowego wykazania sytuacji majątkowej skazanego, pominał bowiem zupełnie fakt, że Sądy obu instancji zwalniały go od kosztów sądowych postępowania karnego. Przywołany zaś przez te Sądy art. 624 § 1 k.p.k., wyraźnie wskazuje, że następuje to, gdy uiszczenie tych kosztów byłoby zbyt uciążliwe ze względu na sytuację rodzinną, majątkową i wysokość dochodów skazanego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podnosi się, że w zażaleniu na odmowę przyjęcia środka zaskarżenia, skarżący ma prawo powołać się na bezzasadną odmowę wyznaczenia mu obrońcy z urzędu, która spowodowała, iż nie mógł on dopełnić wymogów tego pisma w zakresie tzw. przymusu adwokackiego (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2008 r., V KZ 82/07, OSNKW 2008, z. 2, poz. 20). I w sprawie niniejszej skarżący tak właśnie, i słusznie, postąpił. Nieustanowienie mu obrońcy z urzędu dla rozważenia istnienia podstaw do wznowienia procesu nastąpiło bowiem w realiach tej sprawy w sposób pobieżny, nieuwzględniający całokształtu jej materiałów, wskazujących na sytuację majątkową skazanego, który zarówno w postępowaniu przygotowawczym (k. 57-57v akt II K 257/12), jak i w postępowaniu przed Sądem (k. 78v tych akt), w sposób niezmienny opisywał swoje możliwości zarobkowania, a Sądy uznawały to za wiarygodne, zwalniając go od ponoszenia kosztów procesu. W realiach tej sprawy zatem, niewłaściwe podejście organów sądowych do kwestii powołania wnioskodawcy obrońcy z urzędu stało się powodem odmówienia mu następnie przyjęcia jego własnego wniosku, jako niespełniającego wymogu przymusu adwokackiego, a który to powód nie istniałby, gdyby postąpiły one w sposób właściwy.

Powyższe wskazuje, że zażalenie to jest zasadne, zatem Sąd Najwyższy uchylił zarówno zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku osobistego skazanego, jak i poprzedzające je zarządzenie o odmowie ustanowienia mu obrońcy z urzędu dla rozważania sporządzenia wniosku odpowiadającego wymogom prawa

procesowego i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Przewodniczącemu Wydziału Sądu Apelacyjnego. Przy ponownym rozpoznawaniu Przewodniczący powinien mieć na uwadze zarówno oświadczenia składane w postępowaniu w przedmiocie o wznowienie, jak i materiały związane z sytuacją majątkową skazanego zgromadzone w postępowaniu, którego wniosek o wznowienie dotyczy, aczkolwiek powinien też rozważyć potrzebę wezwania wnioskodawcy do ewentualnego uaktualnienia informacji odnośnie obecnych jego dochodów i możliwości ich pozyskiwania.

Należy ponadto przy ponownym rozpatrywaniu powyższej kwestii mieć na uwadze wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 października 2013 r., K 30/11, OTK-A 2013, nr 7, poz. 98; Dz. U. z 2013, poz. 1262, mocą którego uznano przepis art. 81 § 1 k.p.k., w zakresie, w jakim nie przewiduje on sądowej kontroli zarządzenia o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu dla oskarżonego, który złożył wniosek w trybie art. 78 § 1 k.p.k., za niezgodny z art. 42 ust. 2 w zw. z art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji RP, a więc z prawem do obrony, prawem do rzetelnego procesu i prawem do zaskarżania orzeczeń i decyzji wydawanych pierwszoinstancyjnie, które to orzeczenie obowiązuje od 29 października 2013 r., a więc wiązało już Sąd, który w tej sprawie rozstrzygał w przedmiocie wniosku skazanego o ustanowienie mu obrońcy w dniu 21 listopada 2013 r. **Stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny w przywołanym wyroku z dnia 8 października 2013 r., K 30/11, niekonstytucyjności braku w art. 81 k.p.k. możliwości zażalenia się na odmowę ustanowienia oskarżonemu obrońcy z urzędu oznacza, że sam fakt, iż w świetle art. 459 § 2 *in fine* w zw. z art. 466 § 1 k.p.k., nie jest to zarządzenie zaskarżalne, nie ma tu aktualnie znaczenia, gdyż rozwiązanie to jest niezgodne z Konstytucją RP, a Sądy, dopóki nie dojdzie do odpowiedniej zmiany przepisów, w razie zdecydowania o takiej odmowie, powinny wprost stosować przepisy Ustawy zasadniczej dotyczące prawa oskarżonego do obrony, jak i możliwości zaskarżania pierwszoinstancyjnie wydanych decyzji procesowych wskazanych w tym orzeczeniu Trybunału.**

Z tych wszystkich względów orzeczono jak na wstępie.

